

L'associacionisme dels immigrants

Antoni M. Lluch*

Quan parlem de l'associacionisme dels immigrants podem preguntar-nos perquè el considerem tan necessari i important. Hem de pensar quins afanys i objectius obeeixen la majoria d'entitats i col·lectius que han sorgit de la immigració. Conscients que serà una visió des de la societat d'acollida, volem apuntar unes reflexions sobre aquest fenomen tan recent entre nosaltres.

La primera observació és òbvia: l'associació s'até a les mateixes raons que porten qualsevol grup de persones, sigui quin sigui el seu origen, a aplegar-se per les més diverses raons, com la necessitat de trobar-se i compartir un diàleg, intercanviar afectes, inquietuds i experiències, amb finalitats clares o, de vegades fins i tot, molt difoses. Tot plegat és fruit d'una necessitat humana. En la situació de molts immigrants aquesta necessitat s'accentua, per la mateixa posició d'aïllament, al trobar-se en una conjuntura defensiva enfront del desconegut, sensació que moltes vegades comparteix amb la societat anomenada d'acollida, que reacciona també defensivament davant d'allò que és percebut com estrany. En aquest cas, l'associació limita un marc de pertinença, provoca una lleu seguretat per a la persona que en qüestió d'hores ha passat de pertànyer a la *majoria* en el seu país –un ésser anònim més entre tants– a esdevenir el *diferent* entre nosaltres: el minoritari, el que es distingeix fàcilment, per la pell, la parla, el vestit... el que pot sentir sempre com un dit l'assenyala, aquell que no pot passar desapercebut.

Així, podem dir que la primera qüestió que respon l'associació dels immigrants és la necessitat afectiva d'aplegar-se, de sentir-se junts, envoltats d'allò que ja coneixen, de tots aquells que han perdut llurs països, el fet de tornar a ser

*Director de l'Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats (ACSAR)

Trobada de refugiats vietnamites a ACSAR

persones entre persones, de no ser un estrany entre estranys i ser valorat, per tant, en termes coneguts i no pas per la diferència amb els altres: “en el grup d'origen sóc el que sóc i no allò que m'adjudiquen els altres”.

La feblesa

D'aquesta raó primària, gairebé afectiva, anirà sorgint una racionalització, unes respostes a altres qüestions: per què ens passa això? Per què ens sentim així? Per què ens tracten així? A l'arrel d'aquestes preguntes s'hi trobaria una explicació: la *feblesa*. Els immigrants es troben en una posició de feblesa i per això és tant important que s'apleguin. Aquesta feblesa és múltiple i molt greu i qualsevol intervenció social en l'acolliment l'ha de combatre en les seves diferents manifestacions.

Una primera constatació d'aquesta feblesa: la minoria enfront de la majoria. Numèricament aquesta minoria immigrada és un grup tan escàs que no s'hi

compta, això és, no està incorporada a cap discurs, sigui aquest de l'àmbit que sigui. Estem avesats a un món uniforme –que no igualitari– on no hi ha un espai per a la diferència.

L'associació limita un marc de pertinença, provoca una lleu seguretat per a la persona que en qüestió d'hores ha passat de pertànyer a la majoria en el seu país a esdevenir el diferent entre nosaltres

La societat d'acollida no ha de veure l'associacionisme dels immigrants com una amenaça, ni reaccionar amb por, ni pensar que si s'associen és que no es volen integrar o que no s'integraran

Febleza en termes polítics, ja que els immigrants no voten, tot i que molts poden portar anys i panys entre nosaltres. No tenim lloc per a la seva participació política, per a l'expressió màxima de la seva condició de ciutadà, per superar el fet que es considerin tan sols súbdits, subjectes de segona categoria, persones que mai podran arribar a exercir drets com els altres conciutadans.

Febleza, també, no cal ni dir-ho, en termes econòmics. El poder adquisitiu de l'immigrant es deriva de l'exercici de feines que altres ciutadans no volen, de *subfeines* a les quals s'hi ha d'afegir una precarietat, una provisionalitat i unes condicions generals d'habitatge i salut que configuren una marginació real envers la resta de ciutadans.

Febleza en termes culturals, no pas per llur origen sinó perquè les seves úniques manifestacions culturals públiques no van més enllà d'alguna festa anual que gira al voltant de la gastronomia i el folklore. Els immigrants són els grans absents culturals. S'haurien de lliurar espais per a les pròpies vivències, sense utilització, sense temença.

I febleza en la seva presència mediàtica: els immigrants són habitualment una mala notícia, ja sigui com a víctimes –pasteres que naufraguen– o com una mena de fenomen incontrolat de la següent natura: “*allau* d'immigrants a les fronteres, nens il·legals, pressions migratòries”, etc. Tot plegat fa referència a problemes *descontrolats* o conflictes irresolubles.

Una funció fonamental de l'associacionisme fóra la de lluitar contra aquestes febleses i contra la perpetuació social d'aquests estereotips, amb la finalitat d'anar guanyant lloc per a la normalització ciutadana, per avançar cap a una igualtat no retòrica. Aquesta lluita, però, només és un aspecte, l'actitud defensiva que abans esmentàvem. Les associacions caminen vers l'objectiu de reconeixement social de les més diverses formes. L'associació

és un espai per a l'ajuda mútua, per a la cohesió social... on sinó es pot parlar la pròpia llengua? On expressar la pròpia gestualitat? On ser entès sense por a ser malentès? On sentir-se homes i dones creatius i no éssers productius encadenats només a un projecte migratori? On trobar que l'afecte i els sentiments signifiquin el mateix i es visquin de la mateixa manera? On viure, compartir i transmetre la pròpia creença religiosa? I els nens... on aprendran els jocs dels seus germans i cosins que s'han quedat més enllà de la frontera? I els refugiats... per a ells, l'associació ja és en si mateixa un triomf contra el poder que els va expulsar dels seus respectius països i els va prohibir reunir-se o associar-se. La realitat de l'exili és un testimoni i una manifestació contra les dictadures, una victòria dels qui han estat perseguits i, per contra, una derrota per als dictadors. Per això, aquests últims tracten aferrissadament de perseguir-los, fins i tot, fora dels seus propis estats.

Per oferir respostes a aquests interrogants, i molts més, neixen les associacions, també per tractar de trobar plegats les respostes o viure en companyia l'inquietud de la recerca.

L'associació trenca, per tant, l'aïllament social que molts cops comporten les condicions en què viuen els immigrants, els quals es troben marcats per llargues jornades de treball, per la llunyania de la família. Enfront de la solitud, el col·lectiu constitueix una peça clau per al propi equilibri individual, quan moltes circumstàncies es viuen com amenaces, ja siguin aquestes referents a la subsistència o a la documentació.

Quan tantes vegades parlem de relacions interculturals o de societat multicultural, no hauríem d'oblidar que el terme cultura es refereix a una construcció social, a una realitat plural, constituïda per grups d'homes i dones, no pas per a individus aïllats. La relació intercultural és un diàleg de grup a grup, no una assimilació d'una minoria que es dissol en el si d'una majoria o l'anorreament dels individus en el si del col·lectiu.

La societat d'acollida no ha de veure l'associacionisme dels immigrants com una amenaça, ni reaccionar amb por, ni pensar que si s'associen és que no es volen integrar o que no s'integraran. Justament, creiem que és el contrari: si ens diguessin “estem com a casa”, voldria dir que hem estat capaços de fer entre tots una casa per a tots, una societat que té capacitat d'acollida, de no excloure nous ciutadans, que no té necessitat d'eliminar les diferències per acceptar nous elements. Des de la intervenció social, les associacions són els referents dels diferents orígens, de les diferents sensibilitats, són la via per conèixer problemàtiques i aspiracions, la veu necessària dels qui no tenen encara altres mitjans d'expressió o de participació en la construcció social.

En tot aquest procés que fem d'incorporació de nous elements en la societat, que ells, els immigrants també fan, tot i que a vegades no se'ls ho reconeix, és necessària la fortalesa dels col·lectius, com a entitats representatives de diferents sensibilitats i amb capacitat de diàleg, a partir de les quals podem captar les veus dels febles, entendre altres raons i altres cultures, així com aconseguir lliurar-nos de temptacions fonamentalistes que creuen en societats ja acabades i closes en si mateixes. ■

Grup de treball sobre la maternitat a l'Àfrica Subsahariana organitzat per l'Associació de dones E'Waiso Ipola